

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до організації та проведення науково-педагогічної практики

(для здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти всіх форм навчання
зі спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2025

Методичні рекомендації до організації та проведення науково-педагогічної практики (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : В. О. Юрченко, О. Г. Мельнікова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2025. – 27 с.

Укладачі: д-р техн. наук, проф. В. О. Юрченко,
канд. техн. наук, доц. О. Г. Мельнікова

Рецензент

О. В. Хандогіна, кандидат економічних наук, доцент кафедри інженерної екології міст Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою інженерної екології міст, протокол № 10
від 14 січня 2025 р.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ АСПІРАНТІВ.....	6
2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА КЕРІВНИЦТВО НЕЮ	8
3 ЗМІСТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	10
4 ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТА ПРИ ПРОХОДЖЕННІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	12
5 ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	14
6 ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	16
7 ВИМОГИ ДО ЗВІТУ	17
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	19
ДОДАТКИ.....	21

ВСТУП

Методичні рекомендації до організації, проведення та виконання науково-педагогічної практики аспірантами в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова (ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) регламентують порядок і форми проходження науково-педагогічної практики аспірантами.

Науково-педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому, освітньо-науковому рівні, є етапом професійної практичної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії до науково-педагогічної діяльності. Вона є обов'язковим компонентом освітньої складової освітньо-наукової програми, за якою навчається здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії денної та вечірньої форми навчання, для професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності викладача у вищій школі.

Основною метою науково-педагогічної практики є забезпечення розвитку професійно-педагогічних компетентностей аспірантів, щодо проведення навчальної роботи у закладах вищої освіти відповідно до фахової частини предметної галузі спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища. Цей розвиток охоплює поглиблення і закріплення знань аспірантів із питань форм здійснення і організації навчального процесу в сучасних умовах; його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення; формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять; застосування активних методик викладання професійно орієнтованих дисциплін, що відповідають спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища.

У процесі науково-педагогічної практики набуті раніше знання та навички з питань педагогіки вищої школи, формування та проведення наукового пошуку, експерименту, його оприлюднення та захисту розвиваються та закріплюються, перетворюються на практичний досвід наукового пошуку, науково-методичного аналізу програм окремих навчальних дисциплін, складання планів-конспектів

занять, добірки навчального візуального контенту, проведення різних видів аудиторних занять, оцінювання результатів власної діяльності, вдосконалення комунікативних навичок викладацької та наукової діяльності.

Науково-педагогічна практика дозволяє розвивати у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти творчість, ініціативу, активність, самостійність, прагнення до постійного самовдосконалення, розробки і впровадження в навчальний процес власних методик навчання, використовувати інноваційні педагогічні технології, впроваджувати результати власного наукового дослідження, створювати освітній контент, розробляти критерії оцінювання тощо.

1 ХАРАКТЕРИСТИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ АСПІРАНТІВ

Науково-педагогічна практика спрямована на набуття навичок та вмінь навчально-методичної роботи. У процесі проходження науково-педагогічної практики аспіранти повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення наукового та навчального матеріалу, з особливостями професійної риторики, способами та прийомами оцінювання, оволодіти методами та засобами складання завдань і вправ, навчитися застосовувати різні форми організації навчальної діяльності студентів та слухачів.

Завданням науково-педагогічної практики є формування у здобувача цілісного уявлення про здійснення науково-педагогічної діяльності у вищій школі, що включає, зокрема:

- обізнаність з основами педагогіки вищої школи;
- обізнаність з основами навчально-методичної діяльності у закладах вищої освіти;
- обізнаність з психологічними аспектами навчання та творчої діяльності;
- оволодіння методами структурування та психологічно грамотного перетворення наукових знань у навчальний матеріал;
- розширення та закріплення теоретичних знань із дисциплін фахового та фундаментального циклу;
- оволодіння комунікативними компетентностями, необхідними для якісного проведення лекцій, ведення практичних та лабораторних занять із застосуванням новітніх технологій навчання та використанням сучасного обладнання;
- виховання творчого, дослідницького підходу у педагогічній діяльності;
- формування потреб щодо підвищенні власної наукової та науково-педагогічної кваліфікації;
- вивчення досвіду викладання дисциплін провідними викладачами

кафедри;

- формування загально-педагогічних умінь і навичок щодо створення освітнього контенту та організації аудиторних занять, використання сучасних форм та методів навчання, широкого впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній та науковий процес;

- підготовку до методичного планування професійної освіти;

- розвиток творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової діяльності, формування потреби самовдосконалення, підвищення своєї кваліфікації.

У процесі проходження науково-педагогічної практики відповідно до освітньо-наукової програми «Технології захисту навколишнього середовища» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти («доктор філософії») зі спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища здобувачі мають оволодіти такими фаховими компетентностями:

- СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері технологій захисту навколишнього середовища та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів;

- СК02. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність щодо технологій захисту навколишнього середовища;

- СК03. Здатність виявляти слабкі сторони та недоліки в системах захисту навколишнього середовища, визначати відповідні наукові завдання і вирішувати їх із використанням інженерних, модельних, статистичних, експертних та інших методів наукових досліджень.

Завданням освітньої компоненти «Науково-педагогічна практика» є набуття програмних результатів навчання, знань та умінь, що безпосередньо формують можливість здійснювати науково-педагогічну діяльність у ЗВО, з урахуванням наукової спеціальності, а саме:

- РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми охорони

навколишнього середовища державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях провідних міжнародних наукових видань;

– РН06. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження щодо захисту навколишнього середовища та дотичних міждисциплінарних напрямів, із використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми;

– РН07. Розробляти, впроваджувати та оцінювати ефективність інноваційних природоохоронних технологій та обладнання у виробництво для зменшення техногенного навантаження на довкілля та поліпшення екологічного стану промислових регіонів;

– РН08. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері технологій захисту навколишнього середовища, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати загальноінженерні та спеціальні навчальні дисципліни з технологій захисту навколишнього середовища у закладах вищої освіти.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА КЕРІВНИЦТВО НЕЮ

Керівником науково-педагогічної практики призначається науковий керівник аспіранта, що викладає фахові дисципліни за спеціальністю 183 – Технології захисту навколишнього середовища. У разі необхідності керівником науково-педагогічної практики може бути призначений досвідчений науково-педагогічний працівник, що входить до складу групи забезпечення спеціальності.

Загальний обсяг навчально-педагогічної практики складає 4 кредити ЄКТС. Робочою програмою в Університеті передбачено проходження практики в четвертому семестрі.

Місце проходження практики – кафедра інженерної екології міст ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, що є випусковою кафедрою та проводить освітню діяльність на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях за спеціальністю 183 – Технології захисту навколишнього середовища.

Науковий керівник аспіранта зобов'язаний:

- провести інструктаж щодо порядку проходження науково-педагогічної практики;
- сформувати спільно з аспірантом план проходження науково-педагогічної практики (відповідно до цих методичних рекомендацій та з урахуванням інтересів аспіранта) й затвердити його;
- забезпечити безпечні умови для проходження практики та проведення обов'язкового інструктажу з охорони праці аспіранту;
- забезпечити планування, організацію та облік результатів науково-педагогічної практики;
- добирати тематику занять та навчальні групи для проходження науково-педагогічної практики;
- надати аспіранту методичну допомогу щодо розроблення навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни;
- брати участь у проведенні практичних та лекційних занять;
- надавати консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для формування звіту з науково-педагогічної практики;
- здійснювати контроль за виконанням програми науково-педагогічної практики (роботу аспіранта, відвідування занять та інші види його роботи з аспірантами) та, за необхідності, здійснювати заходи щодо ліквідації недоліків в організації практики;
- інформувати аспіранта про порядок подання та захисту звіту з навчально-педагогічної практики;
- підготувати об'єктивний відгук про проходження науково-педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії;
- допомагати в плануванні та організації науково-дослідної роботи.

3 ЗМІСТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Науково-педагогічна практика включає навчально-методичну роботу та викладацьку діяльність (відвідування навчальних занять науково-педагогічних працівників Університету та їхній аналіз, підготовку і самостійне проведення навчальних занять (семінарів, практичних, лабораторних тощо), що передбачено відповідними змістовими модулями:

- Змістовий модуль 1 Навчально-виховна діяльність у закладах вищої освіти.
- Змістовий модуль 2 Методична діяльність у закладах вищої освіти.
- Змістовий модуль 3 Науково-дослідна діяльність у закладах вищої освіти.

Науково-педагогічна практика передбачає:

- педагогічний тренінг: включає теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх викладачів через інтерактивні методи навчання;
- самостійну роботу здобувачів: ознайомлення з нормативними документами, які регламентують організацію освітнього процесу в закладах вищої освіти; вивчення структури та системи організації діяльності освітнього закладу та кафедри, до якої вони прикріплені; ознайомлення із системою навчально-виховної роботи кафедри, особливостями методичної, наукової та організаційної роботи викладачів кафедри, із студентською аудиторією, з якою вони будуть проводити навчальні заняття; відвідування занять досвідчених викладачів; участь у засіданнях кафедри; ознайомлення з тематикою наукових досліджень кафедр і відділів, тематикою дисертацій; вивчення інформаційних ресурсів наукових бібліотек із метою їх використання під час написання дисертаційних робіт та подальшої наукової діяльності; опрацювання результатів дослідження науково-дослідної роботи кафедри, проведення їхнього аналізу;
- активний етап практики: підготовка до занять, проведення занять із фахових дисциплін (лекції, практичні, лабораторні, семінарські);

- підготовка та проведення виховних заходів, підготовка статей, тез доповідей, участь у науково-дослідній роботі кафедри за відповідною дисертаційному дослідженню тематикою;

- складання та захист звіту з практики.

На заняттях, які проводять здобувачі, повинні бути присутні керівники практики (рекомендована також присутність викладачів та інших аспірантів кафедри). Після кожного проведеного аспірантом заняття має проводитися детальне обговорення, яке має на меті виявлення переваг і недоліків проведеного заняття.

Упродовж науково-педагогічної практики аспіранти повинні:

- відвідувати лекційні, семінарські та практичні заняття, що проводять досвідчені викладачі кафедри або Університету;

- проводити навчально-методичну роботу (написання конспектів лекцій, навчальних посібників, методичних рекомендацій та інших навчально-методичних матеріалів);

- проводити самостійно лабораторні, семінарські, практичні заняття, лекції чи їх фрагменти;

- розробляти завдання та організовувати самостійну роботу студентів із дисциплін, що викладаються;

- здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення проведення контрольних робіт із дисциплін, що викладаються;

- здійснювати індивідуальну роботу зі студентами щодо написання контрольних та розрахунково-графічних робіт, поліпшувати академічну успішність тощо;

- відвідувати лабораторно-дослідні бази кафедри, ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та інших ЗВО й організацій-партнерів;

- здійснювати виконання науково-дослідних робіт, брати участь у наукових проєктах;

- представити звіт на засіданні кафедри про результати проведення практики.

Конкретний зміст практики аспіранта визначає кафедра з урахуванням стажу й здобутого аспірантом досвіду роботи у ЗВО та безпосередніми завданнями кафедри.

За організацію практики аспіранта відповідає його науковий керівник у межах годин, передбачених за наукове керівництво.

Академічне навантаження, яке виконує аспірант під час педагогічної частини науково-педагогічної практики, зараховується викладачу, що викладає певний курс і контролює якість його викладання аспірантом (присутність викладача на заняттях обов'язкова).

Наукову складову практики аспіранти можуть проходити на базі науково-дослідних та навчальних лабораторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, в інших науково-виробничих та науково-дослідних організаціях – партнерах університету.

Наукова частина практики у зарубіжних організаціях – партнерах університету може проводитись з дотриманням вимог «Порядку реалізації права на академічну мобільність», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579, та «Положення про академічну мобільність студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних та наукових працівників», прийнятим в ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, для учасників програм академічної мобільності (URL: https://www.kname.edu.ua/images/Files/Normativny_Dokumenty/pоложення.pdf).

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта, затверджуються науковим керівником та завідувачем кафедри, до якої прикріплений аспірант.

4 ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ АСПІРАНТА ПРИ ПРОХОДЖЕННІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Аспірант проводить свою діяльність у рамках виконання завдань науково-педагогічної практики згідно з вимогами Статуту, Внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти Університету (URL: <https://www.kname.edu.ua/>

images/Files/Normativny_Dokumenty/Положення_ВСЗЯ_2023.pdf), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) (Постанова КМ України від 23 березня 2016 р. № 261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>), Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та наукового ступеня доктора наук в ХНУМГ ім. О. М. Бекетова (URL: https://ipkvk.kname.edu.ua/images/files/%D0%9D%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B0/Polozenna%20pro%20pidgotovku%20zdobuvaciv%20stupena%20doktora%20filosofii.pdf) та виконує розпорядження адміністрації навчального закладу, настанови керівника науково-педагогічної практики.

Аспірант має право отримувати консультації від наукового керівника, викладачів кафедри з усіх питань проведення практики. Аспірант-практикант має право користуватися матеріалами бібліотеки, навчальних кабінетів, аудиторій і лабораторій Університету.

Аспірант зобов'язаний:

- сумлінно виконувати завдання науково-педагогічної практики, визначені кафедрою;
- виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт;
- дотримуватися вимог Статуту, Правил внутрішнього розпорядку Університету, розпоряджень директорату, рішень кафедри;
- своєчасно подавати до відділу аспірантури і докторантури звіт про проходження науково-педагогічної практики.

Аспірант узгоджує з науковим керівником та відділом аспірантури і докторантури місце та план проведення науково-педагогічної практики.

Аспірант виконує всі види робіт, передбачені програмою практики.

Усі питання, які виникають під час проходження практики, за

попередньою домовленістю щодо відвідування занять провідних фахівців кафедри узгоджуються з керівником із метою кращого вивчення методики викладання, ознайомлення зі специфікою предмету.

У разі невиконання вимог, які висуваються практиканту, аспірант може бути відсторонений від проходження практики.

Аспірант, відсторонений від практики або робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав індивідуальний план, і, згідно з Постановою «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261, підлягає відрахуванню.

5 ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Наукова складова практики передбачає участь аспірантів у різних видах наукової, науково-дослідної, науково-педагогічної або організаційної роботи кафедри, на якій реалізується освітньо-наукова програма, та закладу вищої освіти в цілому.

Етапи практичної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за науковою складовою під час проходження науково-педагогічної практики включають ознайомлення:

- із тематикою наукових досліджень, актуальних для наукової спеціальності здобувача, що проводяться у ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та науково-дослідних установах-партнерах;
- науково-дослідними та навчальними лабораторіями ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та інших ЗВО й установ-партнерів (вітчизняних та зарубіжних), які виконують дослідження за тематикою дисертаційної роботи здобувача, у межах укладених договорів про наукове співробітництво;
- тематикою кандидатських та докторських дисертацій за науковою спеціальністю здобувача, методикою проведених у них досліджень;

- вимогами щодо матеріалів та процесу їх підготовки до видання у збірниках наукових праць (вітчизняних та зарубіжних), де можуть бути оприлюдненні матеріали, отримані під час проведення власного дослідження та експериментів відповідно до наукової спеціальності;
- інформаційними ресурсами ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, наукової бібліотеки та наукометричних баз даних з метою їх використання під час написання дисертаційної роботи та подальшої наукової діяльності;
- науковими публікаціями у провідних періодичних виданнях галузі дослідження, окресленого тематикою дисертаційної роботи здобувача, гіпотезами та практичними рішеннями, що висуваються провідними фахівцями галузі;
- напрямками та методологією наукового пошуку у суміжних наукових галузях, прикладами поєднання різних наукових підходів при формуванні завдань досліджень та методик їх проведення.

Проведений огляд результатів дослідження науково-дослідної роботи кафедри має стати передумовою для формування здобувачем переліку лабораторного обладнання, що може бути використане під час проведення експериментального дослідження за темою його дисертації. Це дозволяє здобувачеві розробити в супроводі наукового керівника методику проведення наукового дослідження за затвердженою науковою темою, сформулювати завдання, об'єкт та предмет дослідження, обрати відповідний інструментарій, окреслити умови проведення експерименту, методику обробки отриманих результатів.

Звіт аспіранта щодо виконання цієї частини науково-педагогічної практики повинен містити опис сучасного стану досліджень за темою дисертації, опанованих методик проведення досліджень, опис лабораторно-дослідної бази, придатної для проведення власного дослідження та може бути підкріплений додатковими матеріалами у формі відповідного розділу дисертації або статті, оформленої до друку у фаховому виданні, чи частини звіту до НДР, що містить опис проведеного дослідження та методику його проведення.

Під час виконання педагогічної частини науково-педагогічної практики здобувач має долучитися до освітнього процесу, що реалізується у ХНУМГ ім. О. М. Бекетова з урахуванням його наукової спеціальності та здійснювати науково-педагогічну діяльність у супроводі наукового керівника та НПП кафедри, на якій реалізується освітньо-наукова програма. Завданням аспіранта на цьому етапі практики є підготовка методичних матеріалів та освітнього контенту, проведення навчальних занять, комунікація зі здобувачами, долученими до освітнього процесу в групах, де аспірант проводить заняття, участь у інших заходах, що проводяться в межах освітньо-виховного процесу ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

Вибір форми проведення навчального аудиторного заняття за участю практиканта (лекція, практичне заняття, лабораторна робота, семінар тощо), теми, змісту та обсягу здійснює керівник практики, узгодивши свій вибір з завідувачем кафедри. При цьому потрібно обов'язково враховувати рівень професійної підготовки практиканта, його особисті комунікативні та інші якості.

5 ЗАХИСТ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Безпосередній контроль за педагогічною складовою практики аспіранта здійснюють його науковий керівник та лектор з дисципліни, за якою відбувається практика.

За підсумками проходження науково-педагогічної практики аспірант подає до відділу аспірантури ННІ ПКВК загальний звіт про проходження практики, підписаний завідувачем кафедри, науковим керівником або лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика, щоденник практики та індивідуальний план (за вимогою).

Оцінка за педагогічну практику виставляється науковим керівником та лектором з дисципліни, за якою відбувалася практика.

За результатами практики аспірант звітує на засіданні кафедри «Інженерна екологія міст» ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. Науковий керівник

аспіранта рецензує цей звіт, щоденник практики та індивідуальне завдання й оцінює проведену наукову роботу аспіранта згідно з критеріями, встановленими кафедрою.

Звіти мають бути підписані науковим керівником та завідувачем кафедри.

Аспіранти, які з поважних причин не змогли пройти науково-педагогічну практику у запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений кафедрою.

Аспіранти мають право проходити науково-педагогічну практику в інших закладах вищої освіти України та за кордоном, із наступним поданням щоденника практики та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики Її обсяг не повинен бути меншим, ніж визначено у навчальному плані аспіранта.

Зазначена документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час атестації.

6 ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звіт з науково-педагогічної практики є одним з основних документів, необхідних для отримання заліку за відповідним освітнім компонентом. Для узагальнення всього матеріалу, який напрацьований аспірантами під час практики і підготовки звіту за програмою практики, передбачається певний час у кілька останніх днів.

Звіт повинен містити результати, отримані здобувачем під час виконання двох складових практики – наукової та педагогічної. Для підтвердження виконання наукової складової практики до звіту додаються матеріали, що стосуються проведення аспірантом наукового дослідження за темою дисертації. Титульний аркуш звіту та його зміст оформлюються відповідно до зразка, поданого в додатку А. Щоденник оформлюється відповідно до додатка Б.

Звіт виконується державною мовою, без стилістичних, орфографічних і синтаксичних помилок, друкується шрифтом Time New Roman, розмір – 14 пт, інтервал – 1,5; поля: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліве – 2,5 см, праве – 1 см).

Звіт друкується з одного боку аркуша білого паперу.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, ілюстрацій, таблиць, формул, подають арабськими цифрами у верхньому правому кутку сторінки.

Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Нумерація сторінок звіту повинна бути наскрізною: перша сторінка – титульний аркуш і так далі.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати у звіті безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно, під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках), у межах розділу. При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл.1.2». Примітки до тексту і таблиць, у яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Методичне забезпечення

1. Дистанційний курс «Науково-педагогічна практика» (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://dl.kname.edu.ua/user/index.php?id=4020>, вільний (дата звернення: 21.02.2024). – Назва з екрана.

Основні

2. Про вищу освіту [Електрон. ресурс] : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>, вільний (дата звернення: 21.02.2024). – Назва з екрана.

3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>, вільний (дата звернення: 21.02.2024). – Назва з екрана.

4. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [Електрон. ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>, вільний (дата звернення: 21.02.2024). – Назва з екрана.

5. Педагогіка вищої школи : практикум / С. С. Вітвицька. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. – 174 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/36984/1/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba%202023%20-,%20%d0%a5%d0%86%d0%9c%d0%86%d0%af%202023.pdf>, вільний).

6. Педагогіка і психологія вищої школи : навч. посіб. / Л. А. Марцева. – Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка», 2022. – 150 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8091/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B2>

[%D0%B0.pdf?sequence=3&isAllowed=y](#), вільний).

7. Педагогіка вищої школи : Методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти / Л. Д. Зеленська, В. В. Ворожбіт-Горбатюк. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2022. – 32 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/28ba2b10-af59-478f-9db8-9880a7d8d2d1/content>, вільний).

8. Шевчук С. С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект : навч.-метод. посіб. / С. С. Шевчук, В. С. Кулішов. – Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. – 212 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728477/1/%D0%94%D0%98%D0%94%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>, вільний).

9. Єрмоленко А. Розвиток інноваційної компетентності сучасного педагога професійної школи / А. Єрмоленко, В. Кулішов, С. Шевчук // Імідж сучасного педагога. – 2020. – № 5 (194). – С. 52–57. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2020_5_12, вільний).

10. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) [Електрон. ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п#Text>, вільний (дата звернення: 21.02.2024). – Назва з екрана.

11. Педагогіка вищої школи : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. – Існує електрон. версія. (Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634bf16c/content>, вільний).

ДОДАТОК А
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

ЗВІТ
З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувача вищої освіти ступеня «доктор філософії»

(прізвище, ім'я, по батькові)

освітньо-наукова програма 183 *«Технології захисту навколишнього
середовища»*

(найменування ОНП)

галузь знань 18 *«Виробництво та технології»*

(код та найменування спеціальності)

форма навчання *очна (вечірня)*

(денна, вечірня)

кафедра *«Інженерна екологія міст»*

(найменування кафедри, за якою закріплений аспірант)

період проходження практики : з _____ по _____ .

Керівник науково-

педагогічної практики _____

(підпис)

(ПІБ)

Дата проведення захисту звіту _____

Оцінка за результатами захисту звіту

Гарант ОНП _____

(підпис)

(ПІБ)

Харків – 2025

ЗМІСТ

Розділ 1 Навчально-виховна діяльність у ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.....	3
Розділ 2 Методична діяльність у закладах вищої освіти.....	6
Розділ 3 Науково-дослідна частина.....	7
Список використаних джерел.....	18

ДОДАТОК Б

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА**

ЩОДЕННИК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувача освітньо-наукового ступеня доктора філософії
галузі знань 18 *«Виробництво та технології»*
спеціальності 183 *«Технології захисту навколишнього середовища»*

(прізвище, ім'я, по батькові)

Кафедра *«Інженерна екологія міст»*

(повна назва)

Харків 2025

(дата)

Календарный план прохождения практики

[illegible]

Керівники практики:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Робочі записи під час практики

[illegible]

ВІДГУК

керівника щодо проходження практики

(прізвище, ім'я, по батькові)

на кафедрі _____
(найменування кафедри, за якою закріплений аспірант)

У період проходження педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня «доктор філософії» _

Керівник практики

(_____)

(підпис)

(ПІБ)

Дата захисту звіту «____» _____ року

Оцінка за національною шкалою _____

(прописом)

Кількість балів – 100

(цифрами і прописом)

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації
до організації та проведення науково-педагогічної практики

*(для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності 183 – Технології захисту
навколишнього середовища)*

Укладачі: **ЮРЧЕНКО** Валентина Олександрівна,
МЕЛЬНІКОВА Оксана Григорівна

Відповідальний за випуск *Т. В. Дмитренко*
Редактор *О. А. Норик*
Комп'ютерне верстання *В. О. Юрченко*

План 2025, поз. 460М

Підп. до друку 21.02.2025. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 1,6.

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Чорноглазівська (Маршала Бажанова), 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: office@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.